

Izhaja vsak četrtek in velja za poštino vred ali v Mariboru s pošiljanjem na doma za celo leto 32 Din, pol leta 18 Din, četrt leta 8 Din. Izven Jugoslavije 64 Din. Naročnina se pošlje na upravništvo »Slov. Gospodarja« v Mariboru, Koroška cesta št. 5. — List se dopošilja do odpovedi. Naročnina se plačuje vnaprej. Tel. interurban 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Cene inseratov po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprte reklamacije so poštine proste. Čekovni račun poštne urada Ljubljana 10.603. Telefon interurban 113.

15. številka.

Maribor, dne 14. aprila 1927.

61. letnik.

K vstajenju!

Ali imamo pričakovati boljših časov?

V sredi cvetoče spomladi smo. Ko obhajamo Kristusovo vstajenje, vstaja tudi narava. Velika noč je tu. Drug drugemu si voščimo vesele velikonočne praznike. Stari in mladi se veselijo piruhov, pisanke. Prijatelj obiskuje prijatelja; od velikonočne sobote do bele nedelje menjavajo prijateljske rodbine obiske. Narava je oživila, a ž njo tudi človeška arca. Vse prepeva ono večno lepo pesem: Aleluja, Aleluja!

Ali bomo tudi mi katoliški Slovenci letos slavili Veliko noč lepše in veselejše kot druga leta? So se li žalostne gospodarske in socialne razmere pri nas obrnile kaj na bolje? Ali imamo pričakovati boljših časov?

Dandanes ni dobro biti prerok. Razmere so po krivdi strašne svetovne vojne nestalne, nezdrave. Posledice vojne in sicer same žalostne posledice, se poznajo v vsaki družini, povsod kamor prideš. Skoro vsa leta od leta 1919 naprej smo ob velikonočnih praznikih bili žalostni. Zaman si iskal pravega, iskrenega in radostnega razpoloženja! Zdelo se mi je, osobito poslednja leta, da sploh ni nobene nade upanja več na zboljšanje naših razmer. Krivica in nasilje je vladalo; kmet, delavec, obrtnik, vsi mali in srednji stanovi so se pogrezali vedno bolj v dolgove, vlade so nalagale vedno nove davke, višja bremena. Na državnem krmilu so bile stranke, ki so zavrgle veliki Kristusov nauk ljubezni in pravičnosti. Namesto ljubezni so gojili sovraštvo. In izginila je poštenost. Na vseh koncih in krajih si slišal, kako so ljudje, ki so bili v vladi, ali blizu nje, si na nepošten, nedovoljen način prilastali milijone in milijone. Državno gospodarstvo je strašno propadalo, a propadalo je tudi gospodarstvo trpina kmeta, delavca in obrtnika. Resnica, katere nihče tajiti ne more, je: Pogrešali smo na vladi stranke s programom krščanske ljubezni in poštenim gospodarskim programom! In vse je šlo rakovo pot!

Naš dr. Korošec, ki spretno vodi slovenski narod k vstajenju, je javno in na zaupnih posvetovanjih neprestano svaril beograjsko gospodo: Nehajte! Opustite krivičen in pogubonosni način državnega gospodarstva! Dvanajsta ura se bliža!

In poštenu možje so slušali njegov glas, klic modrega našega voditelja. Iz vlade so bili odstranjeni zli duhovi, razdiralci blagostanja. Naša Slovenska ljudska stranka je bila koncem januarja 1927 povabljena v vlado. Oni, ki so nas povabili na sodelovanje v vlado, da pomagamo ozdraviti žalostne razmere v naši državi, so vedeli, da smo krščanska stranka. Rekli smo jim: Taki smo! Niti za eno pičico ne spremenimo svojega programa. In sprejeli so nas v vlado.

Samo dobra dva meseca naši trije slovenski ministri sodelujejo pri državni upravi in v državnem gospodarstvu. In že se pozna blagodejen upliv programa Slov. ljudske stranke! Vidi se, da vstajamo, da je zasijalo solnce izza oblakov tudi za nas Slovence.

Nova vlada, v kateri sedijo tudi trije sinovi slovenskega naroda, hoče polagoma ozdraviti zavoženo državno gospodarstvo. To je prvi del njenega delovnega programa. Znižala se je dohodnina (za 30%), odpravila se je carina na galico, poljedelske stroje in druge potrebščine, znižal delavski davek, za polovico se je zmanjšal desetek, odpravila razne kazni in takse, odpravila se je prijava vina, nove hiše so se oprostile davkov, odpravil se je davek na bencin za kmetijske in obrtne stroje, znižala se je cena soli, z 20% boni se lahko plačajo davki, za ceste in regulacije rek v Sloveniji je vlada dovolila podpore itd. itd. Po tej poti pa bo šla naša vlada naprej. Seveda vsega naenkrat

ne more popraviti, kar so naši nasprotniki skozi dolgih 8 let pokvarili.

Drugi del programa naše vlade je: Popraviti krivice, ki so nam jih prizadale dosedanje slabe vlade. Imeli smo velike župane in druge oblastnike, ki niso imeli srca za slovensko krščansko ljudstvo in njega napredek. Vlada je odstavila velikega župana Pirkmajerja in Baltiča, voditelje šolskih oblasti in nadzornike, ki so bili povečini sami pristaši samostojne demokratske stranke. In zapustiti je moral Slovenijo tudi oni mož, ki je tako neusmiljeno pritiskal davčni vijak nad revno Slovenijo, t. j. finančni delegat dr. Šavnik v Ljubljani. Na ta važna mesta je nova vlada postavila dobre in poštene moze, ki čutijo z narodom. Te dni bodo imenovani tudi novi okrajni zastopi, v katere pridejo naši vzorni gospodarji.

Naša vlada je rešila naše deželno premoženje, ki se je v zemljiški knjigi pripisalo naši Sloveniji. Deželne zakone bo Slovenija v oblastni skupščini spreminjala. Od države dobimo tekem letošnjega leta iz proračuna denar za naše ceste, bolnišnice in za kmetijstvo.

Če se oziramo na vse to, na te lepe uspehe kratkega delovanja naše stranke v vladi, moramo priti do zaključka, da se vendarle polagoma bližamo boljšim časom. Pomniti pa moramo, da je nova vlada prevzela veliko pogorišče in prazne kase. Težavno delo imajo naši ministri in poslanci Slovenske ljudske stranke. Upamo pa, da bo z božjo pomočjo in z resno voljo ter poštenim namenom naša stvar popolnoma zmagala. Notranji in zunanji mir, delo za blagostanje ljudstva, to je naš glavni cilj! Kdor hoče, da se ta naš poštenu program uresniči, naj se nam pridruži!

Sodelujmo vsi v pravi bratski ljubezni v tem, da dosežemo veliko vstajenje našega milega slovenskega naroda.

V vse slovenske hiše in vasi pa pošilja Slov. ljudska stranka, pošiljajo njeni poslanci, pošilja pa tudi »Slovenski Gospodar« vsem našim prijateljem

iskrene velikonočne pozdrave!

F. Ž.

SLS v vladi.

Narodni poslanec Vlad. Pušenjak.

Odkar je vstopila SLS v vlado, prinašajo časopisi samostojnih demokratov in socialnih demokratov lažnjiva, izmišljena poročila o delu vlade, osobito o novem proračunu, da bi nepoučeni bralec mogel misliti, da je SLS vstopila v vlado samo radi tega, da oškoduje slovenski narod, da uniči toliko eksistenc, da poveča gospodarsko krizo itd. Ali ima tako pisanje in protestni shodi namen, da odvrne pozornost ljudstva od poloma Slavenove banke, kjer lahko ljudstvo izgubi krog 100 milijonov dinarjev, ozir. od gospodarstva v Mežiški dolini, naj povedo voditelji Željave, oziroma socialnodemokratske stranke! Najbrž gg. pri »Jutru« in drugih listih ne žele, da bi se olajšala neznoša bremena davkoplačevalcev, ne žele, da bi se omogočilo delo oblastnih skupščin, najbrž ne žele, da bi se omilila gospodarska kriza, najbrž ne žele, da bi se uredile državne finance, najbrž se boje urejene države in zadovoljnega ljudstva v njej! Druge razlage za pisanje nasprotnih listov ni; pri vseh narodih in v vseh državah prizna časopisje kot javni glasnik in učitelj ljudstva gospodarske uspehe, ki gredo ravno tako v prid političnemu nasprotniku ko pristašu stranke, odobrava vse ono, kar koristi celemu narodu, kar ga gospodarsko jača, časopisje, četudi nasprotne stranke, s svojim pisanjem podpira delo za gospodarsko povzdigo celega naroda!

SLS je v času težke gospodarske krize, katero je

povzročila vladna politika od leta 1920 naprej, ko je finančni odbor že končal proračun izdatkov in dohodkov, vstopila v lado v trdni nameni, da stori kolikor mogoče za gospodarsko ozdravljenje države in vseh gospodarskih slojev, osobito, da zniža pretirana dvčna bremena. Potom raznih dalekosežnih določb v finančnem zakonu, se je posrečilo znatno znižanje bremen (davkov, taks, trošarine, monopolskih taks), dobiti povečanje kreditov za najnujnejše potrebe Slovenije in kmetijstva, doseči najnujnejše spremembe obstoječih zakonov, omogočiti delo oblastnih skupščin ter ustvariti predpogoje za gospodarsko sanacijo države.

Olajšave za davkoplačevalce.

Pretiran podpis davkov v letu 1926 je povzročil, da so davkoplačevalci zaostali s plačilom davkov, in sicer znatno. Radi tega se je določil odlog plačila zaostalih davkov za 4, 3, 2 in 1 leto, ako znaša zaostali davek znesek celotnega davka, odnosno $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$ ali $\frac{1}{4}$ celotnega davka. V proračunu se je znesek zaostalih davkov zmanjšal za 100 milijonov Din. Za plačilo zaostalih davkov se bodo lahko uporabili 20% boni, izdani ob priliki markiranja kron, do visokosti 1000 kron za posamezno osebo.

Ker je dohodnina najtežje breme za Slovenijo, se ukine 30% doklada, s čemer se dohodnina skoro za eno tretjino zmanjša. Eksistenčni minimum za dohodnino se povisa od 5000 na 6000 Din; posledica bo da bo v Sloveniji okrog 5000 davkoplačevalcev z najnižjimi dohodki prostih dohodnine. Tudi za davek za telesne delavce in za zasebne uslužbence velja eksistenčni minimum 6000 Din.

Da se pospeši stavbena delavnost, se oproščajo nove hiše v mestih z nad 50.000 prebivalci za dobo 20 let, v mestih z nad 20.000 prebivalci za dobo 15 let, v ostalih za dobo 10 let hišno-najemniškega davka.

Davek za zasebne in samoupravne nameščence se zniža od prvotno predlaganih 8 odstotkov na 3.5 odstotkov, oproste se dohodnine in omeji plačilo občinskih doklad na najviše 200 odstotkov, ostalih samoupravnih doklad na najviše 25 odstotkov državnega davka. Iste omejitve veljajo za hišno-najemni davek, pridobnine društev, zvezanih javnemu polaganju računov, davek zakupcev zemljišč.

Obresti hranilnih vlog so brez izjeme rentnine proste. Pri predpisu pridobnine za društva, zavezana javnemu polaganju računov, se smatrajo darila v dobrotovarne, prosvetne in kulturne namene kot odbitne postavke.

Znatne so olajšave glede plačila taks; ukinejo se letne takse za žage, za davčne knjizice in davčne napovedi, za samoupravna posojila, znižajo se takse pri kupnih pogodbah in licitacijah od 2 odstot. na 1 odstotek, od 6 odstotkov na 4 odstotke, takse pri gledaliških predstavah izobraževalnih društev se znižajo na 10 odstotkov. Določa se amnestija za takse krivice, kazensko postopanje obustavi, predpisane kazni odpišejo, in sicer v slučaju pristojbinskega namestka, točilne takse, takse na vozila, takse na gostilniške račune in biljarde; namesto kazni v znesku trojne takse velja v bodoče le navadna taksa pri taksah na vozila, točilnih taksah, taksah na hotelske račune, prenosnih taksah (desetka), in pristojbinskem namestku.

Trošarina je davčina, ki zadene najširše sloje ljudstva in po nepotrebnem podražuje življenjske potrebščine. Ukinja se trošarina na nadomestke kave, riž, sveče, karbid, za žarnice, katere rabijo občine za razsvetljavo ulic, trošarina na žganje se zniža od 25 Din na 16, odnosno 17 Din.

Cena soli se zniža za $\frac{1}{2}$ Din pri kg, amnestirajo se vse monopolske kazni, osobito kazni, zadevajoče sajenje tobaka. Vse te olajšave pa pomenijo za Slovenijo gotovo omiljenje bremen za več ko 100 milijonov dinarjev.

Kako Jasjek Mosjenžni ni mogel najti sreče.

Poljski spisal K. Przerwa-Tetmajer; preložil Al. Benkovič.

»Po kaj si prišel?« ga vpraša stari Kružel.

»Po jabka!« pravi deček.

»Ali me imaš kaj rad?«

»Imam.«

»In to-le imaš tudi rad?« ga vpraša župan in s prstom pokaže Marino.

Deček pa odgovori:

»Nimam.«

»Nimaš me rad?« vpraša Marina.

»Ne!«

»Nič? Prav nič?«

»Ne!«

»Tudi toliko ne?« in mu pokaže konec prsta in se nasmee ter govori s tako krasnim, rahlim glasom, da se je zdelo Jašku, kakor bi se bile fuksije na oknu nagnile k njej s svojimi cveti in poslušajo. »Tudi toliko ne?«

Deček pa pomisli in pravi: »Tudi ne.«

Marini pa so žarele oči kakor tihe zvezde po solnčnem zahodu.

Jasjek Muzika pa je še dalje služil pri županovih konjih.

Nekoč se je prigodilo, da je starec zbolel in ga je Jasjek zastopal. Polomilo se je nekaj pri mlinskem kolesu — z Marino sta popravljala. Jasjek čuti na vratu njeno toplo sapo, čuti jo nagnjeno preko sebe. Misli si: »Tega ne prenesem več, naj se zgodi, kar hoče. Obrnem se, jo objamem čez pas, da jo vsaj enkrat stisnem k sebi!«

Pa ni imel poguma. Vsako drugo dekle bi objel brez pomisleka, te, ki jo ima rad, pa se ne upa. Tako sta dolgo stala drug poleg drugega; njemu so se tresle roke pri popravljanju kolesa, njej pa so se slabo prepleteni lasje razpustili okrog glave čez Jaškov vrat. In je pomislil: »Naj se zgodi, kar hoče! Obrnem se!« A sape mu je zmanjkalo v prsih in poguma v sreju.

Popravilo je bilo pri kraju. Jašku se je zdelo, da ga je Marina nekam čudno pogledala, predno je odšla.

»O, ko bi to ne bila ti!« je pomislil in si grizel ustnice.

»Ko bi ne bila tako lepa, tako ponosna, tako bogata! O, ko bi to ne bila ona!«

O, ko bi to ne bila ona! Naj bi že bila tako lepa, tako ponosna, a ne tako bogata . . . Kaj si neki misli? Da mu teh petdeset oral polja, teh pet oral gozda, ti konji, te krave, ovce, ta mlin bolj diši nego ona sama. In gleda ga tako, da mu ni preostati . . . Prav je imel stari Stasjin Šimek Tirala, da so ti godci čisto drugi ljudje, da so, čeprav so nekateri pametni, vendarle včasih tako bedasti, da se Bog usmili. Saj bi vendar vsak, ki bi hotel vzeti Marino, gotovo najprej mislil na njeno premoženje, potem šele na njeno lepoto, in nihče bi se temu ne čudil, še ona sama ne. A Jasjek je bil eden od tistih, ki niso bili premeteni.

»Tako dekle!« si je mislil. »Sam gospod Josip Tetmajer iz ludžmirske graščine, tisti, ki pesmi sklada, bi jo lahko vzelo, in gotovo bi mu nič ne ugovarjal stari gospod Vojteh, ki si z desnico gladi lase, levico pa vtika za pas.«

»Ko bi bila revna! . . . Tako pa . . .«

Ko bi ga bil slišal kdo izmed fantov ali deklet, ko je tako preudarjal, bi mu gotovo rekel: »Nespameten si pa res kakor bacek!«

Kmalu nato se je prigodilo, da je Jernej Kružel, Marinin stric, možil hčer.

Jasjek je igral na svatbi, z njim pa še eden na gosli in eden na bas. Dekleta so bila kot srne, kot cvetovi, a kaj so vse proti Marini!

Jasjek igra, a ne vidi nič, samo njo.

Na svatbo je prišel Macjek (Matija), sin bivšega rogožniškega župana, Bartolomeja Tita. Pravkar se je bil vrnil od vojakov, od ulanov, rdečo kapo je imel na glavi in modro kamižolo. Lep fant je bil, čvrst in postaven, pa ne ošaben.

Ko je »zakresal« ob drobni rogožniški pesmi, se je človeku zdelo, da iskre kreše s petami, čeprav je bil obut v opanke (kjerpce).

Polko je zaplesal z Marino. Ej! Kako sta se vrtela! Bil je na Dunaju, v Prešburgu in v Olomucu; tam se je naučil plesati z avstrijskimi dekletimi in češkimi holkami. Marini je rdečica zalila obraz; Macjek pa jo je objemal čez pas, pritiskal in jo nosil po zraku. Tudi Jašku je plamen šinil v lice.

Svatje so bili poklicani k mizi. Bilo je že pozno ponoči. Jasjek je šel ven, da bi si oddahnil, ker ga je tudi igranje utrudilo, a ne toliko zato, le srce mu je hotelo počiti od zavisti, žalosti in jeze. Igral je ob steni, da je žima letela z loka, oni drugi pa jo je stiskal, se vrtel z njo, oni drugi jo je privijal na prsi! Da bi ga strela!

Jasjek je šel kake pol ure po polju, potem pa se je vrnil na svatbo. Pogleda, a niti Marine niti Macicka ni videti nikjer.

Mraz in vročina sta ga izpreletavala. Zbežal je iz veže, pobral kamen, stisnil pesti — v tem pa je srečal Marino. Spoznal jo je, ker je svetila luč skozi okno.

»Kje si bila?« jo vpraša in ji zastavi pot.

Marina vtrepeta, se ustavi, potem pa hoče iti naprej, ne da bi odgovorila.